

Indeks

Apetyt rośnie w miarę jedzenia	143
Baba swoje, chłop swoje	302
Baba z wozu, koniom lżej	69
Barbara po lodzie, Boże Narodzenie po wodzie	376
Bez ciekawości nie ma mądrości	165
Bez pracy nie ma kołaczy	141
Bieda z dziećmi, bieda i bez dzieci	175
Biednemu zawsze wiatr w oczy	101
Bliższa ciału koszula	230
Błądzić jest rzeczą ludzką	350
Bodajbyś cudze dzieci uczył!	320
Bogatemu diabeł dzieci kołysze	9
Bóg dał, Bóg wziął	133
Być w Rzymie i papieża nie widzieć	32
Cel uświęca środki	137
Chcieć to móc	381
Chciwego nie nasycisz	34
Chłodno, głodno i do domu daleko	83
Chłop mowny a kot łowny z głodu nie zemrą	27
Choć goło, ale wesoło	326
Choć ubogo, ale chędogo	263
Chytry dwa razy traci	85
Ciągnie wilka do lasu	28
Cicha woda brzegi rwie	386
Ciekawość pierwszy stopień do piekła	16
Cierp ciało, kiedy ci się chciało	18
Co było, a nie jest, nie pisze się w rejestr	61
Co dwie głowy, to nie jedna	122
Co komu pisane, to go nie minie	187
Co kraj, to obyczaj	356
Co ma wisieć, nie utonie	90
Co nagle, to po diable	176
Co rok, to prorok	375
Co się odwlecze, to nie uciecze	354
Co się stało, to się nie odstanie	191
Co w głowie, to na języku	63
Co wolno wojewodzie, to nie tobie	271
Co za dużo, to niezdrowo	358
Co z oczu, to i z myśli	363
Cudze chwalicie, swego nie znacie, sami nie wiecie, co posiadacie	249
Cudze zawsze lepsze	70
Czapką, papką i solą ludzie ludzi niewolą	401

Czas najlepszy lekarz	224
Czas to pieniądz	57
Czego Jaś się nie nauczy, tego Jan nie będzie umiał	198
Czego oczy nie widzą, tego sercu nie żal	25
Czekaj tatka latka	126
Człowiek człowiekowi wilkiem	149
Człowiek raz się rodzi i raz umiera	341
Człowiek strzela, Pan Bóg kule nosi	313
Człowiek to brzmi dumnie	234
Czym chata bogata, tym rada	118
Czym skorupka za młodu nasiąknie, tym na starość trąci	392
Daj kurze grzędę, a ona: „wyżej siędę”	77
Daj mu palec, a on całą rękę chwyta	132
Darowanemu koniowi nie zagląda się w zęby	212
Dla chcącego nic trudnego	30
Dlatego dzwon głośny, że wewnątrz próżny	303
Dla towarzystwa Cygan dał się powiesić	142
Długie włosy, krótki rozum	246
Dłużej klasztora niż przeora	400
Dobra psu i mucha	383
Dobra żona – męża korona	269
Dobrego i karczma nie zepsuje, złego i kościół nie naprawi	364
Dobremu wszędzie dobrze	29
Dobrymi chęciami piekło wybrukowane	184
Dobry zwyczaj nie pożyczaj	348
Dobry żart tyńfa wart	52
Do trzech razy sztuka	188
Dwa razy daje, kto szybko daje	378
Dzieci i ryby głosu nie mają	333
Dziś się żyje, jutro gnije	116
Dziwnie się plecie na tym bożym świecie	31
Fortuna kołem się toczy	368
Gdyby ciocia miała wąsy, to by był wujaszek	135
Gdzie cienko, tam się rwie	39
Gdzie diabeł nie może, tam babę pośle	23
Gdzie drwa rąbią, tam wióry lecą	374
Gdzie dwóch się bije, tam trzeci korzysta	316
Gdzie kucharek sześć, tam nie ma co jeść	197
Gdzie Rzym, gdzie Krym	311
Głodnemu chleb na myśli	75
Głową muru nie przebijesz	377
Głód – najlepszy kucharz	248
Głupich nie sieją, sami się rodzą	281
Głupi ma zawsze szczęście	366
Gość nie w porę gorszy Tatarzyna	86
Gość w dom, Bóg w dom	397
Góra urodziła mysz	65

Góra z górą się nie zejdzie, ale człowiek z człowiekiem zawsze	310
Habit nie czyni mnicha	158
Historia lubi się powtarzać	66
Idzie luty – podkuj buty	43
Im dalej w las, tym więcej drzew	104
Indyk myślał o niedzieli, a w sobotę łeb mu ścieli	146
I wilk syty, i owca cała	327
I w Paryżu nie zrobią z owsa ryżu	46
Jajko mądrzejsze od kury	328
Jaka praca, taka płaca	285
Jaką miarką mierzysz, taką ci odmierzą	307
Jak cię widzą, tak cię piszą	296
Jaki pan, taki kram	380
Jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie	231
Jak nie potrafisz, nie pchaj się na afisz	199
Jak Pan Bóg dopuści, to i z kija wypuści	286
Jak się człowiek śpieszy, to się diabeł cieszy	150
Jak się zwał, tak się zwał, byleby się dobrze miał	180
Jak sobie pościelesz, tak się wyśpisz	103
Jak spaść, to z wysokiego konia	84
Jak trwoga, to do Boga	398
Jak ty komu, tak on tobie	266
Jeden od Sasa, drugi od lasa	232
Jeden za wszystkich, wszyscy za jednego	394
Jedna jaskółka nie czyni wiosny	95
Jednym uchem wleciało, drugim wyleciało	185
Jeszcze się taki nie narodził, co by wszystkim dogodził	163
Kazał pan, musiał sam	388
Każda liszka swój ogonek chwali	323
Każda potwora znajduje swego amatora	56
Każdy dudek ma swój czubek	94
Każdy głupi ma swój rozum	189
Każdy jest kowalem swojego losu	319
Każdy kij ma dwa końce	170
Każdy ma swojego mola, co go gryzie	279
Każdy orze, jak może	202
Każdy sobie rzepkę skrobie	250
Kiedy wejdiesz między wrony, musisz krakać jak i one	96
Kłamstwo ma krótkie nogi	182
Kobieta zmienną jest	82
Kobiety nie bij nawet kwiatem	283
Kochajmy się jak bracia, liczymy się jak Żydzi	204
Kogo Bóg chce ukarać, temu rozum odbiera	156
Komu w drogę, temu czas	265
Konia kuja, żaba nogę podstawia	194
Koniec języka za przewodnika	154

Koniec wieńczy dzieło	179
Koń ma cztery nogi i też się potknie	93
Koń ma duży łeb, niech się martwi	325
Kot zawsze spada na cztery łapy	113
Kradzione nie tuczy	244
Kropla draży skałę	192
Krowa, która dużo ryczy, mało mleka daje	215
Król umarł, niech żyje król	369
Kruk krukowi oka nie wykole	389
Kto chce psa uderzyć, ten kij zawsze znajdzie	260
Kto chwytą dwie sroki za ogon, żadnej nie złapie	222
Kto daje i odbiera, ten się w piekle poniewiera	225
Kto drogi prostuje, w domu nie nocuje	54
Kto mieczem wojuje, od miecza ginie	385
Kto milczy, ten się zgadza	203
Kto nie ma szczęścia w kartach, ma szczęście w miłości	171
Kto nie ma w głowie, ten ma w nogach	349
Kto nie pracuje, ten nie je	64
Kto nie ryzykuje, w kozie nie siedzi	382
Kto pierwszy, ten lepszy	123
Kto pod kim dołki kopie, ten sam w nie wpada	14
Kto późno przychodzi, ten sam sobie szkodzi	329
Kto pyta, nie błądzi	20
Kto rano wstaje, temu Pan Bóg daje	235
Kto sieje wiatr, zbiera burzę	213
Kto się lubi, ten się czubi	399
Kto się na gorącym sparzył, ten na zimne dmucha	97
Kto smaruje, ten jedzie	229
Kto śpi, nie grzeszy	233
Kto w ciebie kamieniem, ty w niego chlebem	361
Kto zjada ostatki, ten piękny i gładki	308
Kto z kim przestaje, takim się staje	357
Kujmy żelazo, póki gorące	210
Kupić nie kupić, potargować można	33
Kwiecień plecień, bo przeplata trochę zimy, trochę lata	109
Lekko przyszło – lekko poszło	219
Lepiej późno niż wcale	21
Lepiej z mądrym zgubić niż z głupim znaleźć	12
Lepsze jest wrogiem dobrego	151
Lepszy rydz niż nic	160
Lepszy wróbel w garści niż gołąb na dachu	359
Łaska pańska na pstrym koniu jeździ	373
Mała strata, krótki żal	253
Małe dzieci – mały kłopot, duże dzieci – duży kłopot	287
Mądrej głowie dość dwie słowie	336
Mądry głupiemu ustępuje	195
Mądry Polak po szkodzie	344

Mile złego początku, lecz koniec żałosny	236
Modli się pod figurą, a diabła ma za skórą	298
Moja chata z kraja	148
Mowa jest srebrem, a milczenie złotem	102
Módl się i pracuj	162
Murzyn zrobił swoje, murzyn może odejść	352
Muzyka łagodzi obyczaje	288
Myszy tańczą, gdy kota nie czują	300
Myszę, więc jestem	261
Na bezrybiu i rak ryba	343
Nadzieja jest matką głupich	207
Na frasunek dobry trunek	301
Najciemniej jest pod latarnią	177
Na pochyłe drzewo wszystkie kozy skaczą	384
Nauka nie idzie w las	291
Na układy nie ma rady	153
Na upór nie ma lekarstwa	17
Na złodzieju czapka gore	217
Nic w przyrodzie nie ginie	79
Nie budź licha, kiedy śpi	259
Nie było nas, był las, nie będzie nas, będzie las	130
Nie chwał dnia przed zachodem słońca	295
Nie czas żałować róż, gdy płoną lasy	370
Nie czyni drugiemu, co tobie niemiło	91
Niedaleko pada jabłko od jabłoni	166
Nie dla psa kielbasa	10
Nie dziel skóry na niedźwiedziu	251
Nie kładź palca między drzwi	395
Nie ma dymu bez ognia	254
Nie ma karesu bez interesu	110
Nie ma róży bez kolców	228
Nie ma tego złego, co by na dobre nie wyszło	89
Nie ma złej drogi do swej niebogi	208
Nie miała baba kłopotu, kupiła sobie prosię	15
Nie można wejść dwa razy do tej samej rzeki	62
Nie mów hop, póki nie przeskoczysz	111
Nie nos dla tabakieri, lecz tabakiera dla nosa	331
Nieobecni nie mają racji	190
Nie od razu Kraków zbudowano	50
Nie przyszła góra do Mahometa, przyszedł Mahomet do góry	36
Nie samym chlebem człowiek żyje	332
Nie suknia zdobi człowieka	55
Nieszczęścia chodzą parami	221
Nie śmiej się dziadku z cudzego upadku	124
Nie święci garnki lepią	247

Nie taki diabeł straszny, jak go malują	152
Nie to ładne, co ładne, ale co się komu podoba	157
Nie urodzi sowa sokoła	117
Nie wie lewica, co czyni prawica	324
Nie wsadzaj nosa do cudzego prosa	299
Nie wszystko złoto, co się świeci	270
Nie wywołuj wilka z lasu	129
Nigdy nie jest tak źle, żeby nie mogło być gorzej	360
Nikt nie jest prorokiem we własnym kraju	391
Nikt nie jest sędzią we własnej sprawie	367
Nim słońce wejdzie, rosa oczy wyje	51
Nosił wilk razy kilka, ponieśli i wilka	264
Od przybytku głowa nie boli	387
Od rzemyczka do koniczka	47
Od wódki rozum krótki	237
Okazja czyni złodzieja	53
Oko za oko, ząb za ząb	315
Oliwa sprawiedliwa na wierzch wypływa	226
Oszczędnością i pracą ludzie się bogacą	220
O wilku mowa, a wilk tu	193
Paluszek i główka to szkolna wymówka	144
Pan Bóg nierychliwy, ale sprawiedliwy	396
Pan każe, sługa musi	241
Panu Bogu świeczkę i diabłu ogarek	365
Pańskie oko konia tuczy	168
Parasol noś i przy pogodzie	337
Paryż wart jest mszy	37
Pieczone gołąbki nie lecą same do gąbki	178
Pieniądze szczęścia nie dają	58
Pierwsze koty za płoty	402
Pokorne ciele dwie matki ssie	318
Po nas choćby potop	26
Potrzeba jest matką wynalazków	121
Powiedziały jaskółki, że niedobre są spółki	48
Poznać głupiego po śmiechu jego	49
Poznać pana po cholewach	120
Póty dzban wodę nosi, póki się ucho nie urwie	112
Prawda w oczy kole	78
Prawdziwa cnota krytyk się nie boi	138
Prawdziwych przyjaciół poznaje się w biedzie	289
Przemówił dziad do obrazu	362
Przyganiał kocioł garnkowi	245
Przyjdzie koza do woza	60
Przyszła kryska na Matyska	114
Przyzwyczajenie jest drugą naturą człowieka	290
Psie głosy nie idą pod niebiosy	13

Psy szczekają, karawana idzie dalej	242
Punkt widzenia zależy od punktu siedzenia	80
Rada by dusza do raj, ale grzechy nie puszczają	342
Raz kozie śmierć	346
Ręka rękę myje	24
Ryba psuje się od głowy	81
Sam nie zje i drugiemu nie da	257
Są gusta i guściki	282
Są ludzie i ludziska	262
Sen mara – Bóg wiara	59
Serce nie sługa	258
Siedź w kącie – znajdą cię	164
Siła złego na jednego	267
Skórka za wyprawkę	147
Słowa ulatują, pismo pozostaje	131
Słowo się rzekło – kobyłka u płota	312
Słowo wyleci wróblem, a powróci wołem	196
Słuchaj uchem, a nie brzuchem	22
Służba nie druźba	98
Słyszał, że dzwonią, ale nie wie, w którym kościele	136
Stara miłość nie rdzewieje	134
Starego wróbla nie złapiesz na plewy	127
Starość nie radość	218
Strach ma wielkie oczy	183
Strzeż mnie Bóg od przyjaciół, z wrogami poradzę sobie sam	334
Strzeżonego Pan Bóg strzeże	87
Syty głodnego nie zrozumie	200
Szczęśliwi czasu nie liczą	278
Szewe bez butów chodzi	119
Szkoda czasu i atlasu	293
Szlachcic na zagrodzie równy wojewodzie	256
Ściany mają uszy	125
Śmiały szczęście sprzyja	255
Śmierć i żona od Boga przeznaczona	161
Śpiesz się powoli	292
Święty Boże nie pomoże	44
Tak krawiec kraje, jak materii staje	100
Ten się nie myli, kto nic nie robi	309
Ten się śmieje, kto się śmieje ostatni	128
Tonący brzytwy się chwytą	223
Trafiła kosa na kamień	92
Trafiło się ślepej kurze ziarno	214
Trafił swój na swego	284
Trudno dwom panom służyć	88
Tylko krowa nie zmienia poglądów	353

Ucz się, ucz, a garb ci sam urośnie	275
Uczył Marcin Marcina	351
Uderz w stół, nożyce się odezwą	347
Używaj świata, póki służą lata	99
Wart pałac Paca, a Pac pałaca	68
W domu powieszzonego nie mówi się o sznurku	280
Wedle stawu grobla	159
Wiara góry przenosi	186
Wiedzą sąsiedzi, jak kto siedzi	167
Więcej poufałości niż znajomości	294
Wiódł ślepy kulawego	76
Wlaź na gruszkę, rwał pietruszkę	321
W nocy wszystkie koty są czarne	181
Wolność Tomku w swoim domku	209
W starym piecu diabeł pali	19
Wstał do piekieł, po drodze mu było	390
Wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej	201
Wszędzie dobrze, gdzie nas nie ma	393
Wszystkie drogi prowadzą do Rzymu	322
Wszystko dobre, co się dobrze kończy	252
Wszystko ma swój koniec	403
Wszystko można, byle z ostrożna	67
Wśród ślepych jednooki królem	105
Wyjątek potwierdza regułę	71
Wypadki chodzą po ludziach	243
W zdrowym ciele zdrowy duch	115
Wzięli diabli krowę, niech wezmą i cielę	304
Zamienił stryjek siekierkę na kijek	314
Zanim tłusty schudnie, chudy umrze	379
Zapomniał wół, jak cielęciem był	211
Zastaw się, a postaw się	169
Za wysokie progi na moje nogi	317
Z dużej chmury mały deszcz	268
Zemsta jest rozkoszą bogów	330
Zgoda buduje, niezgoda rujnuje	45
Ziarnko do ziarnka, a zbierze się miarka	277
Zjesz beczkę soli, nim poznasz do woli	345
Złapał Kozak Tatarzynę, a Tatarzyn za łeb trzyma	38
Złego diabli nie wezmą	355
Złej taneczniczki przeszkadza rąbek u spódnicy	11
Złość piękności szkodzi	145
Zły to ptak, co swoje gniazdo kala	155
Z piasku bieża nie ukręci	216
Z próżnego i Salomon nie naleje	276
Zrób dziś, co masz zrobić jutro	297
Zwycięstwo ma wielu ojców	335
Żadna praca nie hańbi	227
Żeby kózka nie skakała, to by nóżki nie złamała	35

Książka ta jest zbiorem 366 porzekadeł, wybranych i skomentowanych przez profesora Jerzego Bralczyka. To otwarty kalendarz, który każdemu dniu w roku przypisuje porzekadło. Czasem dotyczy ono dnia, pod którym zostało umieszczone, czasem sytuacji, która może wydarzyć się zawsze. Wiele jest okazji, by posłużyć się jakimś porzekadłem lub do niego odwołać. Komentarze Profesora – wnikliwe, ciekawe, czasem zaskakujące i pełne życzliwego humoru – napisane są żywym, barwnym językiem.

